

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

มังคลัตถทีปนี ภาค ๑ เล่ม ๑

คู่มือหลักสูตร

ชั้นประโยค ป.ธ.๔ วิชาแปลมคธเป็นไทย

ชั้นประโยค ป.ธ.๗ วิชาแปลไทยเป็นมคธ

โครงการพัฒนาเนื้อหาและสื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ ๒๕๕๙

มังคลัตถที่ปนี ภาค ๑ เล่ม ๑

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะบรรณาธิการ : พระมหาสุทัศน์ ตีสรรวาที นายสุชญา ศิริธัญญกร

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ : รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร

คณะผู้แปล : นายสุชญา ศิริธัญญกร นายสินชัย วงษ์จำนงค์ นายธานี สุวรรณประทีป
นายสนธิญาณ รักษาภักดี นายอักษรวิชัย โฉมศรี นายชำนาญ เกิดช่อ

ออกแบบปก : นายพิจิตร พรหมลี

จัดรูปเล่ม : นายสมบุรณ์ เฟ่งพิศ

พิสูจน์อักษร : นายจิรศักดิ์ ธารสุขกระจำง นางสาวสุจิตรา ชวดรัมย์ นายสุภูฐาน สุดาจันทร์

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : มกราคม ๒๕๕๙

จำนวนพิมพ์ : ๑,๐๐๐ เล่ม

ลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ห้ามการลอกเลียนไม่ว่าส่วนใดๆ ของหนังสือเล่มนี้

นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มังคลัตถที่ปนี ภาค 1 เล่ม 1.-- พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
2559.

132 หน้า. -- (มังคลัตถที่ปนี).

1. อรรถกถา. I. สุชญา ศิริธัญญกร. II. จุฬารัตน์ วิชาชาติ, ผู้วาดภาพประกอบ. III. ชื่อเรื่อง.

294.318202

ISBN 978-616-300-195-5

จัดพิมพ์โดย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์/โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๑๓

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๑ - ๑๗ ถนนมหาราช เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๒๓-๕๖๒๓ โทรสาร ๐-๒๖๒๓-๕๖๒๓

คำปรารภ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีโครงการพัฒนาเนื้อหาและสื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ (๑) เพื่อสนองพันธกิจด้านบริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัย (๒) เพื่อพัฒนาเนื้อหาและสื่อการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกระดับให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ทันสมัย (๓) เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการทางพระพุทธศาสนาให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับ โครงการนี้เกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันของ ผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ช่วยกันพัฒนาเนื้อหาคู่มือประกอบการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตั้งแต่หลักสูตรชั้นประโยค ๑-๒ ถึงเปรียญธรรม ๙ ประโยค ให้มีเนื้อหาสาระถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของพระภิกษุสามเณรตลอดถึงผู้ที่สนใจ

มังคลัตถทีปนีเป็นคัมภีร์ที่ทรงคุณค่าทางพระพุทธศาสนาอีกคัมภีร์หนึ่งที่พระสิริมังคลาจารย์นักปราชญ์ชาวล้านนา ซึ่งมีชนมายุอยู่ระหว่าง พ.ศ. ๒๐๒๐-๒๑๐๐ ได้รจนาขึ้นในขณะที่อยู่จำพรรษา ณ วัดสวนขวัญ ปัจจุบันคือวัดตำหนัก จังหวัดเชียงใหม่ เพื่ออธิบายความในมงคลสูตร แห่งขุททกปาฐะและสุตตนิบาต ขุททกนิกาย พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๒๕ ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในรูปของคาถาล้วนๆ มังคลัตถทีปนีนี้ ถือได้ว่าเป็นการอธิบายข้อความที่ยากให้คนทั่วไปเข้าใจได้ง่ายอย่างชัดเจน อีกทั้งเพื่อให้ชาวล้านนาทราบเรื่องราวโดยละเอียดตามแนวของพระพุทธศาสนา ได้เข้าใจเรื่องราวชัดเจนยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องค้นคว้าหาข้อมูลจากหลายๆ แห่ง อีกทั้งผลงานของท่านยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจในการแสวงหาความรู้ด้านพระพุทธศาสนาของชาวล้านนาได้เป็นอย่างดี พระสิริมังคลาจารย์นอกจากจรรยามังคลัตถทีปนีแล้ว ยังรจนาคัมภีร์อื่นอีก ๓ คัมภีร์ คือ (๑) สังขยาปกาสะฎฐิกา เพื่ออธิบายคัมภีร์สังขยาปกาสะ เมื่อ พ.ศ. ๒๐๕๙ (๒) เวสสันดรทีปนี เพื่ออธิบายอรรถกถาเวสสันดรชาดกเมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๐ และ (๓) จักกวาฬทีปนี เพื่ออธิบายจักรวาลออกเป็นตอนๆ เมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๒

มังคลัตถทีปนี พระสิริมังคลาจารย์ ได้รจนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๗ เพื่ออธิบายความแห่งพระพุทธพจน์ในมงคลสูตร มีอรรถกถาอธิบายความชื่อว่าปรมัตถโชติกา ที่พระพุทธโฆसाจารย์ได้รจนาไว้ โดยท่านอธิบายถึงความหมายของพระสูตรนี้โดยละเอียด ด้วยภาษาบาลีอันไพเราะสละสลวย โดยนำเรื่องจากคัมภีร์อื่นๆ มาอธิบายประกอบอย่างกลมกลืนสอดคล้องกับเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี มีการอ้างอิงที่ก้าวหน้าเกินยุคสมัย

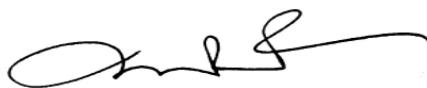
มังคลัตถทีปนี แสดงเนื้อหามงคล ๓๘ ประการ คือ (๑) การไม่คบคนพาล (๒) การคบแต่บัณฑิต (๓) การบูชาคนที่ควรบูชา (๔) การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม (๕) การได้สร้างบุญไว้ในปางก่อน (๖) การตั้งตน

(๔)

ไว้ชอบ (๗) ความเป็นพหูสูต (๘) ความเป็นผู้มีศีลปะ (๙) วินัยที่ศึกษามาดี (๑๐) วาจาสุภาษิต (๑๑) การบำรุงมารดาบิดา (๑๒) การสงเคราะห์บุตร (๑๓) การสงเคราะห์ภรรยา (๑๔) การงานที่ไม่อากูล (๑๕) การให้ทาน (๑๖) การประพฤติธรรม (๑๗) การสงเคราะห์ญาติ (๑๘) การงานที่ไม่มีโทษ (๑๙) การงดเว้นจากบาป (๒๐) การเว้นจากการดื่มน้ำเมา (๒๑) ความไม่ประมาทในธรรม (๒๒) ความเคารพ (๒๓) ความถ่อมตน (๒๔) ความสันโดษ (๒๕) ความกตัญญู (๒๖) การฟังธรรมตามกาล (๒๗) ความอดทน (๒๘) ความเป็นคนว่าง่าย (๒๙) การพบเห็นสมณะ (๓๐) การสนทนาธรรมตามกาล (๓๑) การเผาผลาญบาป (๓๒) การประพฤติพรหมจรรย์ (๓๓) การเห็นอริยสัจ (๓๔) การทำนิพพานให้แจ้ง (๓๕) จิตของผู้ที่ถูกละทิ้งโดยธรรมกระทบแล้วไม่หวั่นไหว (๓๖) จิตไม่เศร้าโศก (๓๗) จิตปราศจากภูลี (๓๘) จิตเกษม

มังคลัตถทีปนี ทางคณะสงฆ์ไทยได้ใช้เป็นหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มาแต่โบราณ แม้ในปัจจุบัน ก็ยังคงใช้หลักสูตรชั้นประโยค ป.ธ.๔-๕ วิชาแปลมคธเป็นไทย และชั้นประโยค ป.ธ.๗ วิชาแปลไทยเป็นมคธ มังคลัตถทีปนี ภาค ๑ เล่ม ๑ นี้ ประกอบด้วยเนื้อหา ๖ มงคล กล่าวคือ (๑) การไม่คบคนพาล (๒) การคบแต่บัณฑิต (๓) การบูชาคนที่ควรบูชา (๔) การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม (๕) การได้สร้างบุญไว้ในปางก่อน (๖) การตั้งตนไว้ชอบ เนื้อหาแต่ละมงคล มีสำนวนการแปลที่สละสลวย มีการตั้งข้อ ย่อหน้า เนื้อหาที่เข้าใจยาก ก็ทำเชิงอรรถให้เข้าใจง่าย พร้อมทั้งทำเชิงอรรถบอกที่มาอ้างอิง แต่ละมงคลไว้อย่างชัดเจน เพื่ออำนวยความสะดวกให้เป็นคัมภีร์สำหรับศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุ สามเณรและนิสิตสืบไป

ขออนุโมทนาขอบคุณคณาจารย์ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่กองวิชาการ ตลอดถึงท่านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กล่าวคือ ผู้แปล ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และคณะบรรณาธิการ ที่ช่วยดำเนินการจัดพิมพ์คัมภีร์ มังคลัตถทีปนีนี้จนสำเร็จ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คัมภีร์มังคลัตถทีปนี แปล ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเล่มนี้ จักอำนวยประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา แก่พระภิกษุ สามเณร นิสิต และประชาชนที่ใฝ่การศึกษาสืบไป

(พระพรหมบัณฑิต,ศ.ดร.)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ ได้พัฒนาขึ้นตามโครงการพัฒนาเนื้อหาและสื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (๑) เพื่อสนองพันธกิจด้านบริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัย (๒) เพื่อพัฒนาเนื้อหา และสื่อการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกระดับให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทันสมัย (๓) เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการทางพระพุทธศาสนาให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับ

มังคัลลตถทีปนี เป็นผลงานวรรณกรรมชั้นเยี่ยม ที่พระสิริมังคลาจารย์รจนาขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๗ มีลักษณะเด่นหลายประการ อาทิ (๑) วางโครงเรื่องดี เดินเรื่องโดยการใช้ถ้อยคำสละสลวย ถือเป็นแบบอย่างสำหรับนักประพันธ์ อำนาจประโยชน์แก่นักเทศน์ ได้เป็นอย่างดี (๒) แนวการอธิบายความเป็นเลิศ คือนำพระบาลี ในมงคลสูตร เป็นบทตั้ง แล้วอธิบายขยายความแห่งพระบาลีนั้นๆ โดยยกข้อความในคัมภีร์ต่างๆ มาประกอบอย่างมากมาย และเหมาะสมกับเรื่องราว (๓) ลำดับคัมภีร์ดีเยี่ยม เรียงลำดับพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส ตลอดถึงคัมภีร์ไวยากรณ์ต่างๆ (๔) ความสละสลวยด้านภาษา งดงาม สมกับที่ท่านเคยไปศึกษาที่ลังกาทวีป จนมีความรู้แตกฉานในภาษาบาลีเป็นอย่างดี อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการศึกษาค้นคว้าคัมภีร์ต่างๆ ที่เก็บรวบรวมไว้ในหอธรรม แล้วพิจารณาเลือกสรรนำเนื้อความจากคัมภีร์เหล่านั้นมาอธิบายเชื่อมโยงกับคาถาในมงคลสูตรได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ คือ เรียงพระพุทธพจน์ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และคัมภีร์อื่นๆ ตามลำดับกัน สามารถตรวจสอบได้ง่าย ช่วยให้ผู้เฝ้าศึกษาอ่านมังคัลลตถทีปนีแล้ว ได้รับอรรถรสแห่งเนื้อความได้รับความรู้ในหลักธรรมและสนใจอยากอ่านคัมภีร์มังคัลลตถทีปนี อย่างครบถ้วน

สำหรับ มังคัลลตถทีปนี ภาค ๑ เล่ม ๑ นี้ ใช้เป็นหนังสือคู่มือของชั้นประโยค ป.ธ. ๔ วิชาแปลมคธ เป็นไทย และ ชั้นประโยค ป.ธ. ๗ วิชาแปลไทยเป็นมคธ มีเนื้อหาภาษาไทย ประกอบด้วย ๒ คาถา จำนวน ๖ มงคล คือ มงคลที่ (๑) การไม่คบคนพาล (๒) การคบแต่บัณฑิต (๓) การบูชาคนที่ควรบูชา (๔) การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม (๕) การได้สร้างบุญไว้ในปางก่อน (๖) การตั้งตนไว้ชอบ แต่ละมงคล ย่อมส่งผลให้เทวดาและมนุษย์ ผู้ประพฤติปฏิบัติ ถึงความสวัสดิ์ในทุกสถาน

คณะผู้แปลมังคัลลตถทีปนี หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะยังประโยชน์ต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ พอสมควร จึงขอขอบคุณท่านที่ได้มีส่วนร่วมทำให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จลงได้ ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย จงดลบันดาลให้ท่านทั้งหลาย ทั้งผู้บริหารของ

(๖)

มหาวิทยาลัยด้วยดี ผู้แปล ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ คณะบรรณาธิการ และท่านผู้ให้การสนับสนุน
ด้านการศึกษาเกี่ยวกับคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ทั้งหลายจงประสบความเจริญในธรรมที่พระผู้มี
พระภาคตรัสไว้ดีแล้วโดยทั่วกันเทอญ

คณะผู้แปลมั่งคั่งถกทีปนี

มกราคม ๒๕๕๙

สารบัญ

	หน้า
คำปรารภ	(๓)
คำนำ	(๕)
ปณามคาถา	๑
กถาว่าด้วยการตั้ง(พระสูตร)	๒
ทิวฐมงคล	๓
สุตมงคล	๓
มุตมงคล	๓
ถกเถียงไม่ยุติ	๔
ข่าวกระจายถึงเทวโลก	๔
เทวดาทูลถามพระพุทธเจ้า	๔
ข้อกำหนดพระสูตร	๕
พรรณนาความ คำเริ่มต้นและคาถาทูลถาม	๖
แก้คำว่า เอวมเม สุตัง	๖
คำว่า เอวัง ความหมายเท่ากับคำว่า อาการะ นิตัสสนะ อวธารณะ	๖
ข้อความเบ็ดเตล็ด	๗
เทวดาทูลถามเรื่องมงคล	๙
ฉันทลักษณะ	๙
อธิบายความ คำว่า อชฌภาสี เป็นต้น	๑๐
ปฐยาวัตร	๑๑
ปฐมคาถายัตถ์วณณา พรรณนาความพระคาถาที่ ๑	๑๓
พาลปัณทิตเสวนาเสวนกถา กถาว่าด้วยการคบและการไม่คบพาลและปัณทิต	๑๓
ความหมายคำว่าพาล	๑๓
ลักษณะคนพาล	๑๔
ความหมายคำว่าปัณทิต	๑๔
ลักษณะปัณทิต	๑๕

(๘)

คำว่า พาลอีกหมายความว่าหนึ่ง	๑๕
คนที่ควรคบและที่ไม่ควรคบ	๑๖
เรื่องลูกนกแขกเต้า	๑๖
เรื่องช้างมืหิพามุข	๑๙
เรื่องม้าปัดทวะ	๒๐
เรื่องผลมะม่วง	๒๐
สิ่งที่ไม่มีชีวิตยังติดถึงกัน	๒๑
คนพาลดุจมิตร บัณฑิตดุจญาติ	๒๒
เรื่องดาบสสอนบุตร	๒๓
ภัย อุบัติทวะ และอุปสรรคเกิดจากคนพาล	๒๕
พาลก่อภัย บัณฑิตกำจัดภัย	๒๗
มหาสุตโสมชาดก	๒๘
ไม่คบคนพาล คบแต่บัณฑิต	๒๘
เรื่องอกิตติบัณฑิต	๒๘
คบคนพาลพาไปหาผิด คนบัณฑิตพาไปหาผล	๓๑
เรื่องภิกษุกระสัน	๓๑
คนพาลทำตนเองและผู้เชื่อตนให้พินาศ	๓๒
เรื่องพระเทวทัต	๓๒
เรื่องพระเจ้าอชาตศัตรู	๓๓
พระเจ้าพิมพิสารถูกทรมาน	๓๓
บุรพกรรมพระเจ้าพิมพิสาร	๓๔
พระเจ้าพิมพิสารเกิดเป็นชนวสภยักษ์	๓๔
พระเจ้าอชาตศัตรูสำนึกผิด	๓๔
สวนมะม่วงของหมอชีวก	๓๕
อชาตศัตรูจะเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าในอนาคต	๓๖
กรรมชั่วทำให้ตกมหานรก	๓๖

คนพาลทำตนเองให้หมดสิริ	๓๖
ประวัติปุณณกัศสปะ	๓๖
ประวัติมักขลิโคศาล	๓๗
ประวัตินิครนถ์นาฏบุตร	๓๗
ประวัติปุกุทธะกัจจายนะ	๓๗
ประวัติอชิตะเกสสัมพล	๓๘
บัณฑิตทำตนและหมู่คนที่เชื่อตนให้ถึงความเจริญ	๓๘
เรื่องครูสุเนตต์	๓๘
ผู้บำเพ็ญอัฐตประโยชน์และปรประโยชน์	๓๙
เรื่องพ่อค้า ๗๐๐ คน	๓๙
เรื่องนางมัลลิกา	๔๑
เรื่องสังกัจจสามเณร	๔๒
เรื่องอหิมุตตกสามเณร	๔๓
อุปมาการคบคนพาลและการคบบัณฑิต	๔๔
คบคนพาลไม่เป็นมงคล	๔๕
กล่าวว่าการคบและการไม่คบพาลและบัณฑิต จบ	๔๕
ปุษากถา กล่าวว่าการบูชา	๔๗
การบูชา ๒ อย่าง	๔๗
แก้ความ ปุชเนยยะศัพท์	๔๗
อานิสงส์พุทธบูชา	๔๗
เรื่อง นายสุนนมาลาการ	๔๗
เรื่อง พระสุธาปิณฑิยเถระ	๕๐
เรื่อง โสภาคีเทพธิดา	๕๓
ท้าวสักกะเทวราชชวนให้บูชา	๕๕
เรื่องนางปัญจปาปา	๕๖
เรื่องนางปทุมวดี	๕๙
เรื่องหญิง ๔ คน	๖๐
เรื่องลาชเทพธิดา	๖๑

(๑๐)

เรื่องพราหมณ์ลุงพระสารีบุตร	๖๒
เรื่องพระติสสเถระ	๖๖
เรื่องพระอัสสชิเถระ	๖๗
บุชาคคนดีเป็นมงคล บุชาคคนชั่วเป็นอัปมงคล	๖๘
พระเจ้าอชาตศักรูปชาพระเทวทัต	๖๘
เรื่องสัญญาชีวมานพ	๖๙
เรื่องปริพาถกยกย่องแพะ	๗๐
สรุปพระคาถาที่ ๑	๗๑
กล่าวว่าการบูชาผู้ควรบูชา จบ	๗๑
พรรณนาความพระคาถาที่ ๑ จบ	๗๑
ทุติยคถายัตถวัณณา พรรณนาความพระคาถาที่ ๒	๗๓
ปฏิรูปเทสวาสกถา กล่าวว่าการอยู่ในปฏิรูปประเทศ	๗๓
เรื่องชาวประมง	๗๕
อนุตตรียสูตร	๗๖
ทัสสสานุตตรียะ	๗๖
สวานานุตตรียะ	๗๖
ลาภานุตตรียะ	๗๗
สิกขานุตตรียะ	๗๗
ปาริจรียนุตตรียะ	๗๗
อนุสสถานุตตรียะ	๗๘
อธิบายคำว่าอนุตตรียะ	๗๙
อนุตตรียะในอรรถกถาและฎีกา	๘๐
เรื่องพระวัคคิเถระ	๘๑
มัชฌิมประเทศ : ปฏิรูปประเทศ	๘๒
สัตว์บุรุษเกิดในปฏิรูปประเทศ	๘๓
ปฏิรูปประเทศ อีกความหมายหนึ่ง	๘๓
ลำดับวงศ์กษัตริย์ในอนุราธบุรี	๘๓
กล่าวว่าการอยู่ในปฏิรูปประเทศ	๘๔

บุพเพกตปุญญตาภา กถาว่าด้วยความมีบุญอันทำไว้ก่อน	๘๕
มหากัปปิณะในอดีตชาติ	๘๕
พระเจ้ามหากัปปิณะ	๘๗
พระนางอโนชาเทวี	๘๘
สิริอยู่กับผู้มีบุญ	๘๘
เรื่องบุรุษผู้มีบุญ	๘๘
สุกรได้แก้ว	๘๙
เรื่องพราหมณ์ขโมยสิริ	๙๐
เรื่องชายหาพิน	๙๑
เรื่องพระเจ้าทูลฐคามณีอภัย	๙๓
นิกัณทสุตตคาถา	๙๔
กถาว่าด้วยความมีบุญอันทำไว้ก่อน จบ	๙๗
อิตตสัมมาปณิธิกา กถาว่าด้วยการตั้งตนไว้ชอบ	๑๐๑
เรื่องโจร ๕๐๐ คน	๑๐๑
เรื่องพระภราทวาทะเถระ	๑๐๒
เรื่องมัจฉริยโกสิยเศรษฐี	๑๑๐
อธิบายคำว่า จิตที่ตั้งไว้ชอบ	๑๑๑
กถาว่าด้วยความมีบุญอันทำไว้ก่อน จบ	๑๑๕
พรรณนาความพระคาถาที่ ๒ จบ	๑๑๕
ภาคผนวก	๑๑๕
๑. หลักสูตรประโยคบาลีสนามหลวงที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน	๑๑๕
๒. เคล็ดลับการสอบผ่าน	๑๑๖
คณะบรรณาธิการมังคลัตถที่ปนี ภาค ๑-๒	๑๑๘
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบมังคลัตถที่ปนี ภาค ๑-๒	๑๑๘
คณะผู้แปลมังคลัตถที่ปนี ภาค ๑	๑๑๙
คณะผู้แปลมังคลัตถที่ปนี ภาค ๒	๑๒๐

มังคลัตถทีปนี*

ภาค ๑

ปณามคาถา

(คำแสดงความนอบน้อม)

- [๑] *ข้าพเจ้าขอกราบไหว้พระพุทธเจ้า
ผู้เป็นมงคลของเทวดาและมนุษย์ผู้ปรารถนามงคล
ผู้แสดงความหมายแห่งมงคล ผู้เป็นมงคล พระองค์นั้น ๆ
ข้าพเจ้าขอกราบไหว้พระธรรมอันเป็นมงคล
ของเทวดาและมนุษย์ผู้ปรารถนามงคล
อันสื่อความหมายแห่งมงคล พระธรรมนั้น อันเป็นมงคล ๆ
ข้าพเจ้าขอกราบไหว้พระสงฆ์ผู้เป็นมงคล
ของเทวดาและมนุษย์ผู้ปรารถนามงคล
ผู้กระทำความหมายแห่งมงคล พระสงฆ์นั้น ผู้เป็นมงคล ๆ
เพราะเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงน้อมกราบพระรัตนตรัยอันเป็นมงคล
ด้วยประการฉะนี้ ๆ
ด้วยอานุภาพแห่งการกราบไหว้พระรัตนตรัยนั้น
ข้าพเจ้าผู้ยังอันตรายให้พินาศ จะเลือกสรรความหมาย
อันเป็นสาระในคัมภีร์ต่าง ๆ นั้น
แสดงความหมายพระสูตรอันแสดงมงคล
อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นมงคล ทรงแสดงไว้ดีแล้ว
โดยชื่อว่า **มงคลสูตร** มีอาชญายิ่งนัก
และพระสูตรที่ท่าน(ผู้รู้)ใด ๆ กล่าวไว้แล้ว
เพื่อเป็นมงคลแก่มนุษย์ในโลกนี้ อันมีอำนาจแผ่ไปแสนโกฏิจักรวาล
ขอท่านทั้งหลาย โปรดตั้งใจฟังความหมายของมงคลสูตรนั้นเทอญ ฯ^๑

* นายสุชญา ศิริธัญญกร ป.ธ.๙.,พธ.บ.,พธ.ม.(พระพุทธศาสนา) หัวหน้าฝ่ายตำราและเอกสารทางวิชาการ
กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แปล

^๑ ออกสอบบาลีสนามหลวง ข้อ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๔. เครื่องหมาย *(ดอกจันทน์) คือ สัญลักษณ์ว่าเคยออกสอบ
บาลีสนามหลวง